

Óraterv

I. Az óraterv címe, témája: *Mitológiai történetek és hősök különféle feldolgozásokban; történettípusok*

II. Tudnivalók a feladatról /tematikus tervről

A feladat javasolt helye, kapcsolódásai: 9. évfolyam; világirodalom – görög mitológia, antik görög epika és líra

A feladat fókuszai:

- **Poétikai fókusz:** –
- **Tematikus fókusz:** „metamorphoses”
- **Szövegértési fókusz:** a diákok számára bonyolultabb nyelvezetű, görög nevekben gazdag szöveg tömörítése, lényegkiemelés
- **Szövegalkotási fókusz:** az ötujjas mesének mint kooperatív szövegalkotási technikának hatékony alkalmazása

Tervezett idő: 1,5 tanóra, kb. 70 perc

Módszertani javaslatok:

- Az alábbi óraterv felhasználása *Az istenek születése a görög mitológiában* című témát követően javasolt.
- A feladatok az óra első szakaszában csoportmunkára, majd frontális munkára épülnek. A feladatok kiosztásakor fontos szempont, hogy minden csoporttag aktív részese legyen a munkának: az ötujjas mese írásakor megbeszéléssel minden tanuló egy-egy mondatot alkot, melyet szükség esetén átfogalmazva, közösen leírnak. A gondolkodástérkép elkészítésénél pedig ötletbörzesszerűen gyűjtik össze a lehetséges válaszlelemeket.
- A gondolkodástérképeket egy-egy tanuló felrajzolja a táblára, az osztály többi tagja ezalatt figyel, és minden történetből néhány fontos, átváltozással kapcsolatos elemet feljegyez. Utóbbinak célja a tanulói reflexiókészség fejlesztése, a kapcsolódási pontok felismerése és annak értő kifejtése.
- Ötujjas mese: öt mondatot kell alkotni megadott témára vagy módon; minden ujj egy-egy mondatnak felel meg.
- A gondolkodástérkép asszociációkból, egyéni gondolatokból álló, többszintű ábra („térkép”), amellyel arra törekszünk, hogy térben ábrázoljunk egy gondolatmenetet, egy tudás-részt.
- A megbeszélés (6. feladat) folyjon frontális formában, beszélgetésként! Ebben a beszélgetésben rendeződhetnek és kaphatnak értelmet azok az elemek, amelyek a korábbi feladatokban előkerültek.
- A 7. feladat (Átalakulás – metamorfózis) módszere az Írás saját magunk számára elnevezésű technika, vagyis a megadott idő- és terjedelmi keretek között minden diák önmaga számára foglalja össze a szöveg és az óra (órák) tanulságait.

Szervezési feladatok és eszközök:

- A következő óra elején, ismétlésként felhasználhatók a *Ki kicsoda? a görög mitológiában* világirodalmi társasjáték megfelelő kártyái az olvasott mítoszok felidézésére.

Felhasznált szövegek és segédanyagok:

- *Dionysos és a kalózok; Európé; Niobé; Daphné; Pygmalión* In: Trencsényi-Waldapfel Imre: *Mitológia*. Gondolat. Budapest. 1968.
- Osztovits Szabolcs – Turcsányi Márta: *Ki kicsoda? a görög mitológiában világirodalmi társasjáték*. Helikon Kiadó Kft. Budapest. 2010. 8., 25., 35., 36., 83. számú kártyák

III. Feladatsor, elemzési vázlat

Ráhangelődés

1. feladat: Előzetes ismeretek

- Milyen típusú elbeszélések a „mítoszok”? Mit jelent a „mitológia” szó? (visszautalás *Az istenek születése a görög mitológiában* című órára)
- Mi a magyar megfelelője a „metamorphoses” szónak? Ismertek-e a görög mitológiából átváltozás-történeteket?
- Mely mitológiai szereplők ismerősek számotokra az alábbiak közül: *Dionysos, Európé, Niobé, Daphné, Pygmalión*?
- Ötujjas mese és gondolkodástérkép – Miért nevezzük vajon ötujjasnak? Hogyan nézhet ki egy gondolkodástérkép?

Jelentésteremtés

2. feladat: (Csoportalakítást követően): **Szövegolvasás**

Olvassátok el magatokban az alábbi szöveget! Fókuszpont: „metamorphoses”

3. feladat: Ötujjas mese

Készítsetek ötujjas mesét az olvasott szöveg alapján! Először szóban alkossátok meg a mondatokat úgy, hogy minden diáknak egy-egy mondat jusson! Ezt követően, megbeszéléssel készítsétek el együtt a végleges, írásos változatot!

4. feladat: Gondolkodástérkép

A továbbiakban készítsetek közösen gondolkodástérképet az olvasott szöveg alapján! A „metamorphoses” szó kerüljön a térkép középpontjába!

5. feladat: Előadás

- Először az ötujjas mesék következnek. Sorrendben olvassák fel az egyes csoporttagok az általuk alkotott mondatokat!
- Minden csoportból egy-egy diák jöjjön ki a táblához, és vázolja fel az általuk elkészített, legalább 4 elemű gondolkodástérképet!

6. feladat: Megbeszélés

- Az osztály többi tagja röviden, jegyzet formájában reflektáljon a hallottakra! Elegendő kulcsszavasán, a „metamorphoses” fókuszpontot szem előtt tartva jegyzetelni. (A második órán frontális megbeszélés, értékelés követné az előadásokat. A reflexiót segíti a *Ki kicsoda? a görög mitológiában* társasjáték is.)
- Ezt követően érdemes beszélgetni a szövegről, az átalakulás érzéséről, élményéről, arról, mit élt át Pygmalion, a szobor és Aphrodité.

Reflektálás

7. feladat: Átalakulás – metamorfózis

Írjon mindenki három mondatot a füzetébe önmagának arról, miért lehet az átalakulás ilyen elemi erejű élmény, az irodalom és mindenfajta művészetek állandó témája és problémája.

IV. Javasolt megoldások

1. feladat: Előzetes ismeretek

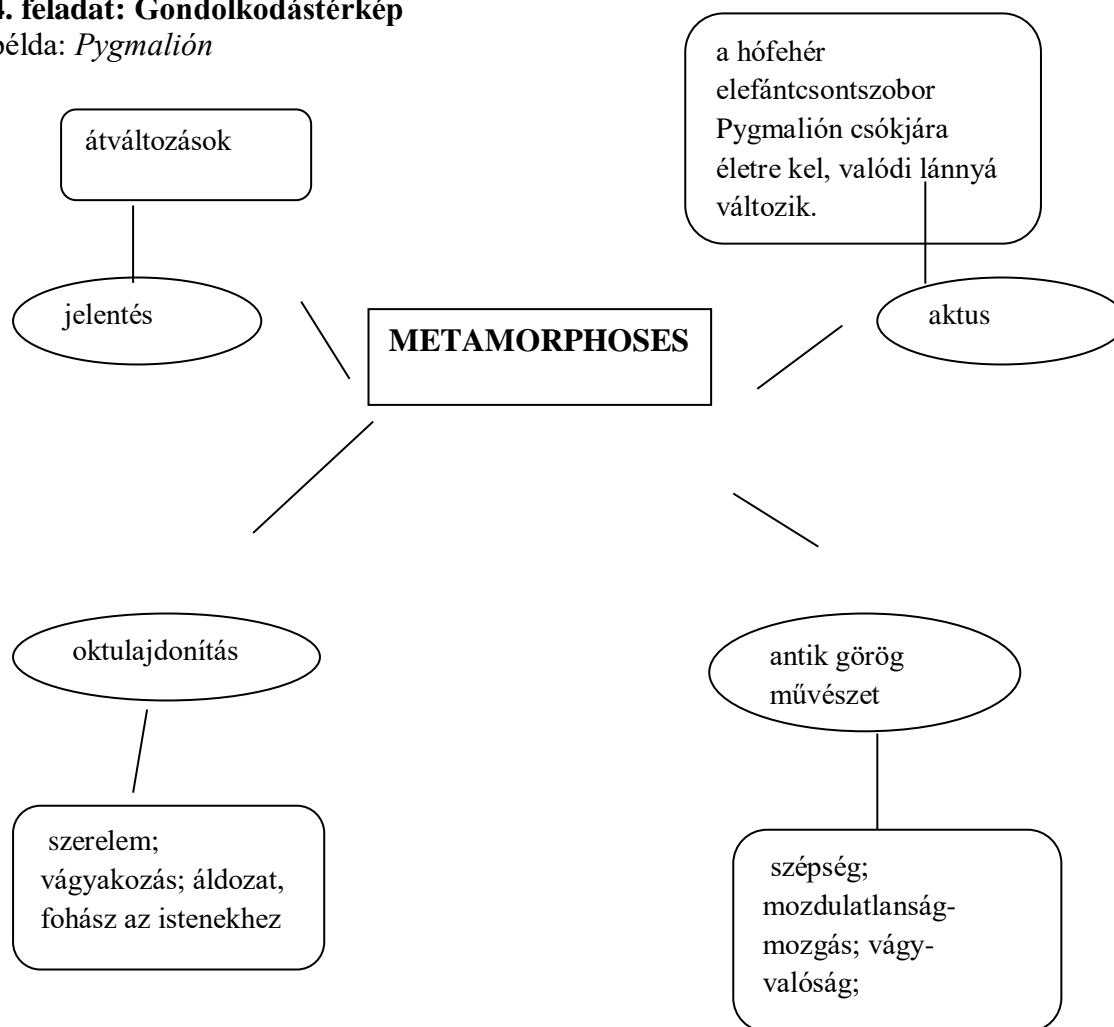
- Milyen típusú elbeszélések a „mítoszok”? Mit jelent a „mitológia” szó? (visszautalás *Az istenek születése a görög mitológiában* című órára)
A „mítoszok” istenekről, többnyire isteni eredetű, emberfeletti képességekkel rendelkező hősökről szóló elbeszélések; a természeti és emberi jelenségek eredetét és rendeltetését jeleníti meg. A „mitológia” szó a mítoszok összességét jelenti. A mitológia egyúttal tudatforma: a gondolkodás ősi módja. Nehezen tudjuk rekonstruálni, mivel mára szétestek azok a nagy mitológiák, amelyek egyszerre töltötték be az irodalom, a tudomány, a vallás, a filozófia, valamint a hétköznapi élet rendezésének feladatát, vagyis erkölcsként és jogként is működtek. A mítoszok sohasem függetlenek a rítustól, az egyes mítoszok kísérői is, megjelenítői is voltak a rituális tartalmú cselekedeteknek (ilyen például a Dionüszosz-kultusz, amely mítosz és dramatikus kultusz is volt egyszerre).
- Mi a magyar megfelelője a „metamorphoses” szónak? *átalakulások, átváltozások*
- Ismertek-e a görög mitológiából átváltozás-történeteket?
Deukalion és Pyrrha, Narcissus és Echo, Orpheus és Eurydice
- Mely mitológiai szereplők ismerősek számotokra az alábbiak közül:
Dionysos: Zeus és Semelé fia; a bor és a mámor istene
Európé: föníciai királylány; Zeusz beleszeretett, és bikaalakban hódította meg
Niobé: thébai királyné; gyermekei halála miatt kővé vált
Daphné: erdei nimfa; Apollón isten érintésére babérfává változott
Pygmalión: Kypros királya; az általa készített szoborba beleszeretett, mely aztán életre kelt
- Ötujjas mese és gondolkodástérkép – Miért nevezzük vajon ötujjasnak? Hogyan nézhet ki egy gondolkodástérkép?

3. feladat: Ötujjas mese - Pygmalion

1. Pygmalion király női szobrot farag – beleszeret.
2. A király úgy bánik a szoborral, mintha az élne.
3. Aphrodité ünnepén a király óhaja: keljen életre a szobor.
4. Az istennő teljesíti a kérést.
5. Pygmalion feleségül veszi az életre kelt leányt, s fiuk is születik.

4. feladat: Gondolkodástérkép

példa: *Pygmalión*

Megjegyzés: A fenti gondolkodástérképben az ellipszisben szerepelnek azok a logikai kategóriák, amelyekkel feldolgozzuk a történetet, a négyzetekben pedig a jellemzők, amelyek az adott szempontból érvényesek a szövegre. Ez a gondolkodástérkép természetesen csak egy lehetséges megoldás: az egyes csoportok gondolkodástérképe lényegesen el fog térni egymástól. A megbeszélés során folytassák, egészítsék ki az ábrájukat, de egyúttal azt is meg kell tanulniuk, hogy ne arra törekedjenek, hogy a tanári megoldást kitalálják, hanem hogy érvényesen rekonstruálják egy szöveg tartalmát.

5. feladat: Előadás

a) Először az ötujjas mesék következnek. Sorrendben olvassák fel az egyes csoporttagok az általuk alkotott mondatokat!

b) Minden csoportból egy-egy diák jöjjön ki a táblához, és vázolja fel az általuk elkészített, legalább 4 elemű gondolkodástérképet!

A többi történet alapján hasonlóképpen kerül sor az ötujjas mese és a gondolkodástérkép elkészítésére.